
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

МОНОГРАФІЯ

Дніпро
ПОРОГИ
2017

УДК 334.716

ББК 65

Т 11

Рецензенти:

Бондарчук Марія Костянтинівна – д-р. екон. наук, професор,
Національний університет «Львівська політехніка»

Волосович Світлана Василівна – д-р. екон. наук, професор,
Київський національний торговельно-економічний університет

Петкова Леся Омелянівна – д-р. екон. наук, професор,
Черкаський державний технологічний університет

Череп Алла Василівна – д-р. екон. наук, професор,
Запорізький національний університет

Головні редактори

Савчук Л.М. – канд. екон. наук, професор,
Бандоріна Л.М. – канд. екон. наук, доцент,
Національна металургійна академія України

*Рекомендовано вченою радою Національної металургійної академії
України (протокол № 8 від 23.10.2017 р.)*

Т 11 Теорія і практика діяльності підприємств: монографія в двох
томах. Т.1 / Нац. металург. академія України; за заг. ред. Л. М.
Савчук, Л. М. Бандоріної. – Дніпро: Пороги, 2017. – 472 с.

ISBN 978-617-518-351-9

ISBN 978-617-518-352-6

Монографія виконана в межах держбюджетної теми «Моделювання економічної поведінки та стратегії розвитку суб'єктів господарювання» (державний реєстраційний номер 0116U008360) та комплексної ініційованої теми «Методологія соціально-економічного, інформаційного та науково-технічного розвитку регіонів, галузей виробництва, підприємств та їх об'єднань» (державний реєстраційний номер 0116U006782) і розрахована на широке коло вітчизняних фахівців, науковців, політиків, державних службовців. Представлено результати досліджень з теорії, методики та практики діяльності підприємств.

УДК 334.716

ББК 65

*Матеріали колективної монографії подано в авторській редакції.
При повному або частковому відтворенні матеріалів даної монографії
посилання на видання обов'язкове.*

*Представлені у виданні наукові доробки та висловлені думки
належать авторам.*

ISBN 978-617-518-352-6

© Колектив авторів, 2017

3.7. Методичне забезпечення моніторингу фінансових результатів підприємства – суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності

Моніторинг фінансових результатів підприємства – суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) реалізується за відповідної системи показників. Склад та джерела вхідної інформації, методичні засади формування показників зумовлюють якість висновків за результатами моніторингу, що використовуються під час обґрунтування рішень за окремими аспектами діяльності господарюючого суб'єкта. Зазначене зумовлює доцільність дослідження питань щодо сутності та видів показників, а також визначення вимог щодо використання їх у моніторингу фінансових результатів підприємств суб'єктів ЗЕД.

У загальному вигляді показник визначають як дані, інформацію про властивості визначеного об'єкта, процесу. Враховуючи якісну та кількісну сторони показників, виділяють показники, що характеризують конкретні об'єкти та явища (процеси), а також абсолютні та відносні, прямі та зворотні показники [1, с. 42-52]. Для об'єктів та процесів є характерним складність та внутрішня структурованість, що потребує для їх опису не одного, а сукупності показників, які угруповують за змістом, ступенем синтезу, рівнем відображення причинно-наслідкових відносин, способом формування та іншими ознаками.

З поданих характеристик для моніторингу фінансових результатів значущим є формування системи показників за причинно-наслідковим зв'язком, зокрема формування сукупності показників-індикаторів та інформативних показників. У потоці даних інформативні показники є вхідними, індикатори – вихідними показниками. З точки зору особливостей формування показники-індикатори є результативними, побудованими на підставі інформативних показників. У свою чергу інформативні показники формуються за даними планів та завдань розвитку підрозділів підприємства, облікових та звітних даних бухгалтерського, статистичного та управлінського обліку.

Урахування причинно-наслідкових зв'язків між показниками під час моніторингу фінансових результатів дозволяє не лише виділити показники-індикатори та інформативні показники, а також систематизувати останні за рівнем зв'язку з показником-

індикатором за періодами часу. Інформативні показники та показники-індикатори з встановленням залежності між ними виявляється доцільним подати у табличній формі. На підставі окремих пропонується створити звід таблиць, що становило б методичне забезпечення моніторингу фінансових результатів підприємства – суб'єкта ЗЕД. Зокрема, до методичного забезпечення моніторингу фінансових результатів пропонується включити систему показників-індикаторів, систему інформативних показників, а також опис формалізованого зв'язку між інформативними показниками та показниками-індикаторами (рис. 1).

Розглядаючи питання організації моніторингу об'єкта/процесу, науковці виділяють вимоги щодо показників, які використовуються. Попри різні об'єкти моніторингу позиції дослідників щодо критеріїв під час вибору показників співпадають. Зокрема, як основні критерії відбору показників для моніторингу виділяють такі, як вимірюваність, адекватність, ідентичність, доступність та доречність [2; 3; 4]. Погоджуючись із тим, що показники моніторингу повинні відповідати визначеним критеріям, відзначимо, що під час розгляду даного питання науковці акцентують увагу переважно на показниках-індикаторах та не висувають вимог до інформативних показників. Уважаємо такий підхід невірним, адже під час дослідження причинно-наслідкових зв'язків, що характерно під час моніторингу, показник, що розглядається як результативний та відображає результат впливу на об'єкт/процес деяких причин, за інших умов та цільових настанов виступатиме у вигляді факторного показника. А отже критерії, що висуваються до індикаторів у повній мірі повинні використовуватись і до інформативних показників.

Критерії щодо показників прийнятні як на етапі формування системи показників, так і для коригування уже діючої системи моніторингу. Під час відбору показників для формування /коригування системи показників моніторингу фінансових результатів рекомендовано використання методу експертної оцінки. В якості експертів доцільно залучити працівників економічного підрозділу підприємства, які безпосередньо зайняті моніторингом фінансових результатів.

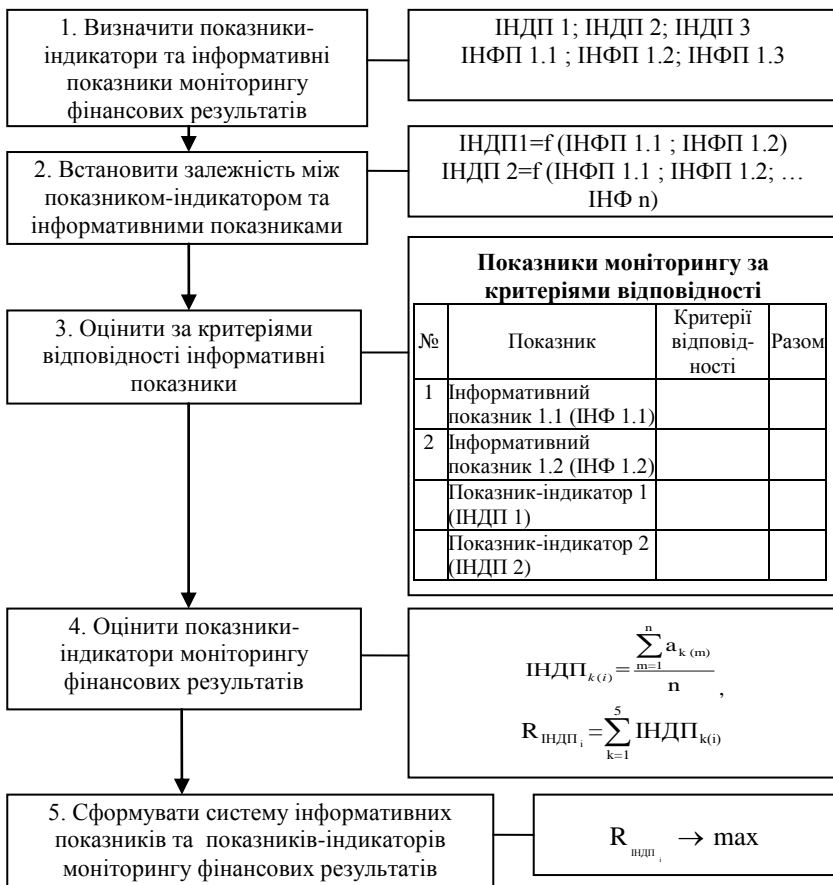

Рис. 1. Показники-індикатори та інформативні показники у системі методичного забезпечення моніторингу фінансових результатів підприємства – суб'єкта ЗЕД (розроблено авторами)

Послідовність розрахунків під час формування системи показників для моніторингу рекомендовано здійснювати за наступними етапами.

1. Визначити показники-індикатори та інформативні показники.

2. Встановити залежність між показником-індикатором та інформативним показником.

3. Оцінити за критеріями відповідності інформативні показники.

4. Оцінити за критеріями відповідності показники-індикатори.

Для оцінки інформативних показників та показників-індикаторів доцільно використання залежностей (1) та (2).

$$\text{ІНДП}_{k(i)} = \frac{\sum_{m=1}^n a_{k(m)}}{n}, \quad (1)$$

де $\text{ІНДП}_{k(i)}$ – кількість балів за k -м критерієм i -го показника-індикатора;

$a_{k(m)}$ – кількість балів за k -м критерієм m -го інформативного показника;

n – кількість інформативних показників, що включено до моделі показника-індикатора.

$$R_{\text{ІНДП}_i} = \sum_{k=1}^5 \text{ІНДП}_{k(i)}, \quad (2)$$

де $R_{\text{ІНДП}_i}$ – загальна кількість балів за i -м показником-індикатором.

Оцінку рекомендовано здійснювати за п'ятибальною шкалою за дотримання наступних умов:

- а) 5 балів – повна відповідність показника критерію;
- б) 1 бал – повна невідповідність показника критерію;
- в) 2, 3, 4 бали – проміжні характеристики відповідності показника критерію.

Результати експертної оцінки показників (як показників-індикаторів, так і інформативних показників) доцільно подати у вигляді таблиці. З огляду результатів оцінки вважаємо за можливе рекомендувати до використання у системі моніторингу показники, загальна кількість балів за якими коливається в межах 20...25 балів. За інших умов якість отриманих висновків за результатами моніторингу буде невисокою.

Послідовність обґрунтування системи інформативних показників та показників-індикаторів для моніторингу фінансових результатів торговельного підприємства подана на рисунку 2.

Система показників-індикаторів моніторингу фінансових результатів підприємства

№	Показник	Період моніторингу			
		1	2	...	t
1	Показник-індикатор 1				
2	Показник-індикатор 2				
...	.....				
n	Показник-індикатор n				

Система інформативних показників моніторингу фінансових результатів підприємства

№	Показник	Період моніторингу			
		1	2	...	t
1	Інформативні показники для формування показника-індикатора 1				
1.1	Інформативний показник 1.1				
1.2	Інформативний показник 1.2				
1.3	Інформативний показник 1.3				
1.4	Інформативний показник 1.4				
2	Інформативні показники для формування показника-індикатора 2				
2.1	Інформативний показник 2.1				
2.2	Інформативний показник 2.2				

Формалізація зв'язку між показниками-індикаторами та інформативними показниками фінансових результатів

№	Показник	Позначка	Формалізація
1	Показник-індикатор 1	ІНДП1	$ІНДП1 = f(ІНФП\ 1.1; ІНФП\ 1.2)$
	Інформативні показники для формування показника-індикатора 1		
I рівень	Інформативний показник 1.1	ІНФП 1.1	$ІНФП\ 1.1 = f(ІНФП\ 1.3; ІНФП\ 1.4)$
	Інформативний показник 1.2	ІНФП 1.2	$ІНФП\ 1.2 = f(ІНФП\ 1.3; ІНФП\ 1.5)$
II рівень	Інформативний показник 1.3	ІНФП 1.3	...
	Інформативний показник 1.4	ІНФП 1.4	
2	Показник-індикатор 2		
	Інформативні показники для формування показника-індикатора 2		
I рівень	Інформативний показник 1.1		
	Інформативний показник 1.2		

Рис. 2. Модель обґрунтування системи інформативних показників та показників-індикаторів для моніторингу фінансових результатів підприємства – суб'єкта ЗЕД (розроблено авторами)

Формування підсистеми інформативних показників та показників-індикаторів залежить від особливостей організації моніторингу на підприємстві. Зокрема, його проведення залежатиме від основних напрямів моніторингу фінансових результатів та низки передумов, а саме рівня прийняття управлінських рішень, цільових настанов та методичних засад реалізації. Враховуючи зазначене до використання пропонується карта видів моніторингу фінансових результатів, що розроблена з урахуванням напрямів в управлінні та основних характеристик моніторингу (рис. 3) [3].

Характеристики	Напрямок в управлінні фінансовими результатами		
	Моніторинг формування фінансових результатів	Моніторинг використання фінансових результатів	
Рівень управлінських рішень	Оперативний моніторинг	тактичний моніторинг	стратегічний моніторинг
Цільові настанови	базовий моніторинг		
	проблемний моніторинг		
Методичні засади реалізації	комплексний моніторинг		
	динамічний моніторинг		
		конкурентний моніторинг	
		порівняльний моніторинг	

Рис. 3. Карта видів моніторингу фінансових результатів підприємства – суб'єкта ЗЕД

Під час розробки поданої карти враховано основні класифікаційні ознаки, що використано для угруповання існуючих видів моніторингу, прийнятних для реалізації у моніторингу фінансових результатів діяльності.

На підставі розробленої карти кожне підприємство – суб'єкт ЗЕД може сформувати свою систему моніторингу фінансових результатів із огляду завдань та можливостей її реалізації. Як основні напрями формування показників моніторингу виділено

моніторинг формування та використання фінансових результатів, що відповідає загальним напрямам в управлінні фінансовими результатами підприємства. У свою чергу цільові настанови, рівень управлінських рішень та методичні засади реалізації визначатимуть особливості формування системи інформативних показників та показників-індикаторів [3]. Зокрема, цільові настанови є визначальними для формування системи показників-індикаторів та подання їх у формалізованому вигляді, рівень управлінських рішень – для формування складу інформативних показників та показників-індикаторів із огляду джерел інформації; методичні засади реалізації – для обґрунтування порогових та цільових значень показників-індикаторів. З огляду на зазначене нижче подано показники (інформативні та показники-індикатори), що систематизовано за виділених напрямів в управлінні фінансовими результатами та характеристиками моніторингу.

Враховуючи рівень прийняття управлінських рішень, у межах моніторингу формування фінансових результатів пропонується виділити моніторинг, що реалізується за вирішення завдань оперативного, тактичного та стратегічного характеру. З огляду особливостей інформаційного забезпечення для торговельного підприємства рекомендовано прийняти об'єктом оперативного моніторингу – валовий дохід, тактичного моніторингу – дохід від реалізації, стратегічного моніторингу – сукупність фінансових результатів за видами діяльності та послідовністю формування, а також нерозподілений прибуток, що спрямований на розвиток підприємства.

Важливим під час формування сукупності показників є урахування цільових настанов, що впливатиме на відбір показників-індикаторів та інформативних показників. За інших рівних умов моніторинг фінансових результатів організується за двох цільових настанов, а саме виявлення закономірностей, небезпек та резервів підвищення фінансових результатів підприємства, а також відстеження змін за окремим проблемним напрямом. Подані цільові настанови пов'язані. За результатами моніторингу, що носить базовий характер, формується моніторинг за визначеним проблемним напрямом діяльності підприємства – суб'єкта ЗЕД. Зокрема, за результатами попередньої оцінки об'єктами проблемного моніторингу можуть бути чистий прибуток, валовий дохід, фінансовий результат від реалізації та ін.

Наступна характеристика, що врахована під час обґрунтування системи показників моніторингу фінансових результатів – методичні засади реалізації. Дана ознака є визначальною за формалізації самого показника-індикатора та інформативних показників. Так як комплексний моніторинг передбачає організацію спостереження та вимірювання за низкою критеріїв, з даного приводу відзначимо наступне. Як компонента, що інтегрована в загальну систему управління, моніторинг фінансових результатів формується за загальних цільових настанов та критеріїв діяльності підприємства. У будь-якому випадку об'єктом моніторингу є фінансовий результат, який набуває різних видів з огляду напряму моніторингу, а саме – моніторингу формування чи використання фінансових результатів. З огляду на зазначене до сукупності показників, що підлягають моніторингу, слід включити такі показники, як валовий дохід, фінансовий результат від реалізації, фінансовий результат від іншої операційної діяльності та ін., що характеризують особливості формування фінансових результатів, а також показники чистого прибутку, що капіталізований та сплачений, які відображають особливості використання фінансових результатів на підприємстві [3]. Окрім поданих пропонується під час комплексного моніторингу використання також показників, що відображають результативність та ефективність формування і використання фінансових результатів.

Незважаючи на те, що показники результативності та ефективності відображають досягнення цілей підприємства та використовуються разом, вони відрізняються за змістовним наповненням, що зумовлено різним змістовним наповненням самих критеріїв «результативність» та «ефективність». Результативність відображає ступінь досягнення цілі, ефективність – якими зусиллями дані результати отримані. У формалізованому вигляді показники результативності визначаються, як співвідношення між фактичною та базовою (цільовою) величиною, а показники ефективності – як співвідношення між результатом та витратами (ресурсами), що понесені (залучені) для отримання даних результатів. З огляду на зазначене, за комплексного моніторингу пропонується виділити показники-індикатори, що характеризують абсолютні величини, а також результативність, ефективність формування та використання фінансових результатів.

Перелік основних показників-індикаторів та інформативних показників подано у таблиці 1.

Таблиця 1

Систематизація показників для комплексного моніторингу фінансових результатів підприємства – суб'єкта ЗЕД

№	Показник
1	Показники, що відображають фінансові результати за послідовністю формування
1.1	Валовий дохід
1.2	Фінансовий результат від реалізації
1.3	Фінансовий результат від іншої операційної діяльності
2	Показники, що відображають напрями використання фінансових результатів
2.1	Сума капіталізованого чистого прибутку
2.2	Сума капіталізованого чистого прибутку, спрямованого до резервного та інші страхові фонди підприємства
2.3	Сума чистого прибутку, що сплачений власникам підприємства
2.4	Сума чистого прибутку, що сплачений працівникам підприємства
3	Показники, що відображають результативність формування фінансових результатів
3.1	Ступінь виконання плану з формування валового доходу
	валовий дохід фактичний
	валовий дохід за планом
3.2	Ступінь виконання плану з формування фінансового результату від реалізації
	фінансовий результат від реалізації за планом
	фінансовий результат від реалізації фактичний
4	Показники, що відображають ефективність формування фінансових результатів
4.1	Рентабельність витрат
	фінансовий результат
	витрати, понесені для отримання фінансового результату
4.2	Рентабельність реалізації
	фінансовий результат
	товарооборот
4.3	Рентабельність власного капіталу
	чистий фінансовий результат (чистий прибуток)
	власний капітал (середній розмір за період)
5	Показники, що відображають результативність використання фінансових результатів

Продовження табл..1

№	Показник
5.1	Ступінь виконання плану з капіталізації чистого прибутку:
	чистого прибутку за планом
	чистого прибутку фактична
5.2	Ступінь виконання плану зі споживання чистого прибутку:
	спрямованого на споживання за планом
	спрямованого на споживання фактична
6	Показники, що відображають ефективність використання фінансових результатів
6.1	Коефіцієнт інвестування прибутку
	сума капіталізованого чистого прибутку, спрямована на інвестування приросту активів у звітному періоді
	сума капіталізованого чистого прибутку у звітному періоді
6.2	Коефіцієнт дивідендних виплат
	сума чистого прибутку, сплачена власникам підприємства
	сума чистого прибутку підприємства

Особливість динамічного моніторингу – порівняння фактичних показників-індикаторів із даними аналогічного періоду минулого року або попереднього періоду звітної року. Результати такого моніторингу використовують як для виявлення резервів підвищення, так і для урахування сезонної компоненти у формуванні фінансових результатів. З огляду на зазначене, для динамічного моніторингу доцільним є використання показників-індикаторів, що відображають відносні зміни фактичних абсолютних значень фінансових результатів порівняно з попереднім періодом звітної року (табл. 2).

За необхідності отримання інформації у розширеному вигляді, доцільно порівняти абсолютні значення фінансових результатів підприємства (центру відповідальності) звітної року з даними аналогічних періодів минулого року. Для виявлення резервів підвищення фінансових результатів у розвиток динамічного моніторингу на підприємстві доцільна організація конкурентного моніторингу. У такому випадку система інформативних показників доповнюється даними щодо обсягу та

складу фінансових результатів за сукупністю підприємств-конкурентів, а також напрямів їх використання.

Формування системи показників базується на даних підприємств-конкурентів, що оприлюднені у відповідних періодичних та електронних виданнях.

У конкурентному моніторингу рекомендовано використання показників-індикаторів, що відображають ефективність формування та використання фінансових результатів. Показники-індикатори, що відображають абсолютні розміри фінансових результатів, за конкурентного моніторингу втрачають сенс.

Таблиця 2

Систематизація показників для динамічного моніторингу фінансових результатів підприємства – суб'єкта ЗЕД

№	Показник
1	Показники, що відображають динаміку формування фінансових результатів
1.1	Приріст (зниження) фінансового результату
	фактичний фінансовий результат звітного періоду
	фактичний фінансовий результат попереднього періоду
1.2	Приріст (зниження) рентабельності витрат:
	звітного періоду
	попереднього періоду
2	Показники, що відображають динаміку використання фінансових результатів
2.1	Приріст (зниження) коефіцієнта інвестування прибутку:
	звітного періоду
	попереднього періоду
2.2	Приріст (зниження) коефіцієнта дивідендних виплат:
	звітного періоду
	попереднього періоду

За побудови стратегії розвитку підприємства на засадах бенчмаркінгу на підприємстві доцільно формування порівняльного моніторингу, як бази порівняння, орієнтованої на кращі показники конкурентів. Результати порівняльного моніторингу фінансових результатів використовують для оцінки та обґрунтування стратегічних рішень торговельного підприємства, а саме рішення щодо збереження/зміни торговельних форматів, диверсифікації діяльності, коригування асортиментної та цінової політик, політики розподілу прибутку

тощо. З огляду, що базовими є найкращі значення підприємств-конкурентів, порівняльний моніторинг фінансових результатів доцільно реалізувати в межах конкурентного моніторингу. Склад показників індикаторів для конкурентного моніторингу фінансових результатів подано у таблиці 3.

Таблиця 3

Систематизація показників для конкурентного моніторингу фінансових результатів торговельного підприємства

№	Показник
1	Показники, що відображають ефективність формування фінансових результатів
1.1	Рентабельність витрат:
	за даними підприємства
	за підприємством-конкурентом 1
	за підприємством-конкурентом 2
	максимальний показник рентабельності за підприємством-конкурентом
1.2	Рентабельність реалізації:
	за даними підприємства
	за підприємством-конкурентом 1
	за підприємством-конкурентом 2
	максимальний показник-рентабельність реалізації за підприємством-конкурентом
2	Показники, що відображають ефективність використання фінансових результатів
2.1	Коефіцієнт інвестування прибутку:
	за даними підприємства
	за підприємством-конкурентом 1
	за підприємством-конкурентом 2
	максимальний коефіцієнт інвестування прибутку за підприємством-конкурентом
2.2	Коефіцієнт дивідендних виплат:
	за даними підприємства
	за підприємством-конкурентом 1
	за підприємством-конкурентом 2
	максимальний коефіцієнт дивідендних виплат за підприємством-конкурентом

Вище подано угруповання показників-індикаторів моніторингу фінансових результатів за різними його видами (оперативний, стратегічний, тактичний, базовий, проблемний та

ін.). Відзначимо зв'язок між окремими характеристиками, що використано для типізації видів моніторингу та, відповідно, класифікації показників-індикаторів. Зокрема, проблемний моніторинг організується за результатами базового, а показники для конкурентного та порівняльного моніторингу доцільно формувати на основі критерію ефективності формування та використання фінансових результатів за прийняття рішень стратегічного характеру. Попри сукупність характеристик пріоритетним у формуванні показників-індикаторів є цільова спрямованість моніторингу, що відповідає загальній цілі управління фінансовими результатами підприємства. За визначенням, яке подано у праці [5], основною метою управління фінансовими результатами є забезпечення необхідного їх розміру на кожному етапі формування [5, с. 49]. Умову поетапного послідовного формування фінансових результатів використано для систематизації показників-індикаторів.

Зокрема, з огляду періодичності та джерел надходження інформації система моніторингу фінансових результатів подана як сукупність показників-індикаторів, що відображають послідовні етапи у розвитку фінансових результатів підприємства, а саме – формування валового доходу, формування фінансових результатів від реалізації, а також формування фінансових результатів за видами діяльності та їх розподіл. Ураховуючи рівні прийняття управлінських рішень та послідовність формування фінансових результатів, показники-індикатори моніторингу фінансових результатів доцільно подати у вигляді багаторівневої системи, яка включає групи показників моніторингу валового доходу, фінансового результату від реалізації, фінансового результату до оподаткування, чистого фінансового результату та нерозподіленого прибутку [3].

Для моніторингу за кожним із видів фінансових результатів виділено показники, що відображають абсолютний розмір, динаміку, результативність та ефективність формування /використання фінансових результатів.

Перша група індикаторів ґрунтується на показниках формування валового прибутку. Дана група включає сукупність абсолютних, відносних структурних показників, що відображають стан та динаміку валового прибутку (збитку) у цілому по підприємству, у розрізі його структурних підрозділів, товарних

груп, видів та форм продажів. Показники-індикатори обчислюються щонеділі або щодакдно, що дозволяє в оперативному режимі приймати рішення щодо формування даного фінансового результату за структурним підрозділом, товарною групою, окремою партією товарів. За показниками валового прибутку (збитку) за неділями (декадами) визначається підсумкова величина фінансового результату за місяць, що становить основу показників-індикаторів наступного рівня.

Друга група індикаторів включає сукупність абсолютних, відносних структурних показників, що відображають формування фінансового результату від реалізації. Дані показники розраховуються щомісячно. В їх основі – показники валового доходу, а також дані щодо поточних витрат в цілому по підприємству та у розрізі його структурних підрозділів за звітний період.

Третя група індикаторів включає показники, що характеризують формування фінансових результатів загалом по підприємству та у розрізі основних видів діяльності. Інформація для визначення показників-індикаторів накопичується поступово упродовж кварталу та включає, окрім інформації про фінансові результати від реалізації, також дані про інші доходи (доходи від операційної оренди, доходи від реалізації необоротних активів і т. ін.) та витрати (податок на прибуток, відсотки за використання кредитними ресурсами і т. ін.), що виникають на підприємстві упродовж звітного періоду й знаходять відображення у фінансовій звітності. Дані за кварталом використовують для розрахунку показників-індикаторів на рівні року.

Четверта група індикаторів ґрунтується на показниках, що відображають абсолютну величину, динаміку, результативність та ефективність формування чистого фінансового результату (чистого прибутку) торговельного підприємства. Враховуючи, що чистий прибуток – кінцевий фінансовий результат, за відсутності налагодженого управлінського обліку, формування моніторингу за показниками зміни чистого прибутку результативності та ефективності його формування достатньо для подальшої оцінки успішності функціонування та розвитку торговельного підприємства.

П'ята група індикаторів сформована за загальних цільових настанов відстеження за використанням фінансових результатів.

Для вирішення даного завдання рекомендовано використання відповідних абсолютних показників, а також показників структури, результативності та ефективності використання фінансових результатів. Якщо на підприємстві організований конкурентний моніторинг, до групи показників формування та використання фінансових результатів за підсумками кварталу включають також відповідні показники за підприємствами-конкурентами [3].

Таким чином, розроблена система показників-індикаторів є дієвим інструментом підвищення ефективності управління на підприємстві. Система показників-індикаторів, що наведена, є уніфікованою, адже ґрунтується на даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності та включає лише ті показники, що можуть бути використані без застережень у підприємствах – суб'єктах ЗЕД будь-якої організаційно-правової форми існування, розміру, форми товарної спеціалізації, тощо. Разом із тим, за необхідності, подана система може бути модифікована за рахунок розширення переліку показників-індикаторів у межах виділених їх груп за видами фінансових результатів, що дозволяє отримувати інформацію щодо формування та використання фінансових результатів у розширеному вигляді.

Список джерел

1. Елисеєва И.И. Общая теория статистики / И.И. Елисеєва, М.М. Юзбашев. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 480 с.
2. Эккерсон У.У. Панели индикаторов как инструмент управления: ключевые показатели эффективности, мониторинг деятельности, оценка результатов : [пер. с англ.] / Уэйн У. Эккерсон. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. – 396 с.
3. Андросова Т.В., Круглова О.А., Козуб В.О. Моніторинг фінансових результатів підприємств роздрібно́ї торгівлі : монографія / Т.В. Андросова, О.А. Круглова, В.О. Козуб. – Х. : Видавництво «Лідер», 2014. – 200 с.
4. Галіцин В. К. Системи моніторингу: монографія / В.К. Галіцин. – К. : КНЕУ, 2000. – 231 с.
5. Власова Н.О. Ефективність формування фінансових результатів підприємств роздрібно́ї торгівлі : монографія / Н.О. Власова, І.Ю. Мелушова. – Х. : ХДУХТ, 2008. – 259 с.

© Козуб В.О., Круглова О.А., 2017

ЗМІСТ ТА АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ

ПЕРЕДМОВА	3
РОЗДІЛ 1. РОЛЬ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	5
1.1 Процес глобалізації економіки: ознаки та прояви	5
Довгаль Олена Валеріївна – к.е.н., доцент, Миколаївський національний аграрний університет	
1.2 Державне регулювання автотранспортної галузі України: форми, методи, моделі	15
Демчук Наталія Іванівна – д.е.н., професор, Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет	
1.3 Державна інноваційно-інвестиційна політика активізації діяльності підприємств у системі програмного управління сталим розвитком	25
Шевців Анна Богданівна - аспірант, Львівський національний університет імені Івана Франка	
1.4 Інновації як основа забезпечення конкурентоспроможності	40
Якименко-Терещенко Наталія Василівна – д.е.н., професор, Пронкіна Лора Іллівна – к.е.н., доцент, Гавриш Ольга Миколаївна – к.е.н., Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ	
1.5 Нормативно-правові та фінансові засади забезпечення ефективної інноваційної діяльності малих підприємств	52
Зянько Віталій Володимирович - д.е.н., професор, Нікіфорова Лілія Олександрівна - к.е.н., доцент, Дун Сіньїн - аспірант, Вінницький національний технічний університет	

1.6	Розвиток малого і середнього бізнесу в аграрному секторі України за умов формування інноваційної економіки	75
	Юринець Зорина Володимирівна – д.е.н., доцент, Львівський національний університет імені Івана Франка	
	РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ПРОМИСЛОВОСТІ, ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ ТА АПК	85
2.1	Промислова політика структурних перетворень у чорній металургії України: проблеми та перспективи з урахуванням стандартів СОТ і концепції сталого розвитку	85
	Денисов Костянтин Вікторович – к.е.н., ДВНЗ «Запорізький національний університет»	
2.2	Еколого економічна складова стратегії сталого розвитку промислового підприємства	96
	Гончар Вікторія Василівна – д.е.н., доцент, ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет» Філіпішина Лілія Михайлівна – к.е.н., доцент, Первомайська філія Національного університету кораблебудування	
2.3	Конфлікт інтересів суб'єктів ринку електроенергії як ризик-чинник еколого небезпечного розвитку електроенергетичної галузі	113
	Караєва Наталія Веніамінівна - к.е.н., доцент, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»	
2.4	Ключові аспекти економічної категорії «розвиток підприємства»	122
	Сита Євгенія Миколаївна , Херсонський національний технічний університет	

2.5	Характеристика поняття «економічна безпека» як категорії	131
	Денисенко Микола Павлович - д.е.н., професор, Бреус Світлана Василівна - к.е.н., доцент, Київський національний університет технологій та дизайну	
2.6	Формування концепції економічної безпеки сільськогосподарського підприємства: методика, показники	147
	Степанов Денис Сергійович – аспірант, Міжнародний університет бізнесу і права	
2.7	Дефініція змісту механізму управління енергозбереженням у системі закладів вищої освіти (МУЕСЗВО)	157
	Шевченко Олег Олександрович, Київський національний університет технологій та дизайну	
	РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА МОДЕЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОВЕДІНКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	171
3.1	Нечітке моделювання обсягів тіньової економіки України	171
	Рейкін Віталій Самсонович – к.е.н., доцент, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки	
3.2	Методичне забезпечення функціонування регіональної соціально-економічної системи	187
	Приходченко Тетяна Анатоліївна – к.е.н., доцент, докторант, ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана»	
3.3.	Дослідження математичної моделі прогнозування макроекономічних показників економіки України	199
	Савчук Лариса Миколаївна, к.е.н., професор, Бушуєв Кирило Максимович, Національна металургійна академія України	

- 3.4 **Методика розрахунку рівня розвитку ділового середовища регіонів України** 209
Сурай Анна Станіславівна – к.е.н., доцент,
Черкаський державний технологічний університет
- 3.5 **Нелінійна парадигма організації управління стійким організаційним розвитком великомасштабних економіко-виробничих систем** 219
Шматько Наталія Михайлівна – к.е.н., доцент,
Українська інженерно-педагогічна академія
- 3.6 **Підприємницька поведінка домашніх господарств: теоретичне обґрунтування та сучасні умови ефективного господарювання** 237
Галушка Зоя Іванівна - д.е.н., професор,
Катаранчук Ганна Гергіївна - аспірант,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
- 3.7 **Методологічні та прикладні аспекти регулювання системи соціально-економічних відносин суб'єктів господарювання** 262
Калінеску Тетяна Василівна -д.е.н., професор,
ПАТ «ПВНЗ «Запорізький інститут економіки і інформаційних технологій»
Зеленко Олена Олександрівна - к.е.н., докторант,
Східноукраїнський національний університет ім. Володимира Даля
- 3.8 **Методичне забезпечення моніторингу фінансових результатів підприємства – суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності** 273
Козуб Вікторія Олександрівна – к.е.н., доцент,
Круглова Олена Анатоліївна- к.е.н., професор,
Харківський державний університет харчування та торгівлі
- 3.9 **Використання нечіткої логіки у моделях управління дебіторською заборгованістю підприємств газотранспортної галузі** 288
Чеченець Дмитро Олександрович - аспірант,
Харківський національний університет радіоелектроніки

- 3.10 **Значення та роль форсайту для енергетичних підприємств Польщі** 298
Шкробот Марина Володимирівна - к.е.н., доцент,
Малик Ірина Петрівна - к.е.н., доцент,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

РОЗДІЛ 4. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МАРКЕТИНГОВОЇ ТА ЗБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 317

- 4.1 **Маркетинг інновацій: теоретичні засади та методи прогнозування** 317
Глущенко Лариса Дмитрівна - к.е.н., доцент,
Пілявоз Тетяна Миколаївна - к.е.н., доцент,
Вінницький національний технічний університет
- 4.2 **Науково-теоретичні основи формування стратегії маркетингу банківських інновацій** 333
Піддубна Вікторія Григорівна - аспірантка,
Одеський національний економічний університет
- 4.3 **Розвиток системи екологічного маркетингу на промисловому підприємстві** 344
Коростова Ірина Олександрівна – аспірантка,
ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет
- 4.4 **Маркетингової стратегії екологізації аграрного виробництва як основний напрям інноваційної діяльності аграрних підприємств** 356
Багорка Марія Олександрівна – к.с/г.н., доцент,
Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет
- 4.5 **Науково-методичні підходи до визначення стану маркетингових комунікацій на підприємствах легкої промисловості** 365
Хмарська Ірина Анатоліївна – к.е.н., доцент,
Первомайський політехнічний інститут Національного університету кораблебудування ім.адм.Макарова

- 4.6 **Теоретичні засади проектування системи розширення ринків збуту вітчизняних підприємств** 375
 Азарова Анжеліка Олексіївна – к.е.н., професор,
 Павлов Сергій Володимирович – д.т.н., професор,
 Логвинюк Максим Петрович,
 Вінницький національний технічний університет
- 4.7 **Мережевий підхід до організації збутової діяльності вугледобувних підприємств України** 397
 Трушкіна Наталія Валеріївна – н.с.,
 Інститут економіки промисловості НАН України
- 4.8 **Моделирование и оптимизация управления дистрибьютерской сетью производителя** 410
 Истомин Леонид Фёдорович - к.т.н. доцент,
 Восточноукраинский национальный университет имени В.Даля
- 4.9 **Розвиток логістичного потенціалу як передумова відновлення машинобудівного комплексу** 425
 Мігай Наталя Борисівна – к.е.н., доцент,
 Первомайська філія Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова
- 4.10 **Матеріальні та інформаційно-інтелектуальні потоки в логістичній системі управління** 435
 Попова Вікторія Давидівна – к.е.н., доцент,
 Класичний приватний університет
- 4.11 **Сучасні аспекти бенчмаркетингового підходу у формуванні системи креативної інформації на підприємстві** 447
 Петренко Віталій Олександрович - д.т.н., професор,
 заслужений діяч науки і техніки України,
 Фонарьова Тетяна Анатоліївна,
 Національна металургійна академія України
- 4.12 **Взаимосвязь целей и методов коммуникации** 456
Рижкова Галина Анатоліївна - к.е.н, доцент,
 Університет імені Альфреда Нобеля

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

(українською та російською мовами)

Головні редактори:

Савчук Лариса Миколаївна, канд. екон. наук, професор,

Національна металургійна академія України

Бандоріна Лілія Миколаївна, канд. екон. наук, доцент,

Національна металургійна академія України,

Відповідальна за випуск: Вишнякова І.В.,

канд. екон. наук, доцент

Підписано до друку 9.11.2017 р. Формат 60x84 1/16.

Ум. друк. арк. 27,43. Тираж 300 пр. Зам. № 90.

Видавництво «Пороги»,

49000, м. Дніпро, пр-кт Дмитра Яворницького, 60.

Свідоцтво суб`єкта видавничої справи

серія ДК № 7 від 21.02.2000 р.

ISBN 978-617-518-352-6